

NATIONAAL ARCHIEF 'S-GRAVENHAGE

HANDSCHRIFTEN DERDE AFDELING

TOEGANGSNUMMER 3.22.01.01

INVENTARISNUMMER 341

MEMORIE VAN RECHTEN IN HET GESCHIL TUSSEN
FREDRIK VAN RECHTEREN WEDUWNAAR VAN
CUNIGUND VAN ASPEREN EN
ELBURG VAN ASPEREN GEHUWD MET
RUTGER VAN BOETSELAER
OVER DE HEERLIJKHEID ASPEREN

TUSSEN 1436 EN 1441

1 STUK

BEWERKING DOOR

ANTHONIUS VAN DER TUIJN

TE RHOON

Voor eventuele vragen, opmerkingen en verbeteringen (anthonius@alice.nl).

Als u gegevens uit deze bewerking gebruikt voor genealogische of historische doeleinden, dient een verwijzing naar deze bewerking vermeld te worden. Bij gebruikmaking van gegevens uit deze bewerking ten behoeve van publicaties, in welke vorm dan ook, moet een adequate bronvermelding naar deze bewerking worden vermeld.

Dit is een transcriptie behoudens de Latijnse citaten.
Het betreft een op de schrijfmachine uitgetypte transcriptie.

Op de rugzijde:

Gescheidt tusschen Konegondt sHeren Jans van Vorst sustere ende Elborch dochter tot Langer(ak) van zijnen andren zuster.

Nomaals in ander handschrif:

Gescheit tusschen Vrou Elburch, eenichge dochter van Heeren Jans heere tot Langheraick.

Elburch aende eenre sijden und Conegondt die sustere Heeren Jans van Vorst, Asperen unde Keppel anno '14.

Tekst:

Te weten dat die heerlicheit van Asperen manleen is roerende te leen van eenen Greven van Hollant wilke leen wilneer (weleer) Johan Here tot Asperen na dode sijne vader die te bovents dair mede was beleent in leenscher were als een neeste erve outsunge (oudste zoon) ene boedelsch beseten hevet. Ende als die Johan sonder lijfs erven gestorven is ende alleen achter gelaten hevet joncfro(u)we Gonegunde sijns suster ende joncvrouwe Elborch sijre anderre suster dochter, die te beiden sijden om sijre erve ende guede willen (com)promisse ende scheidinge hierna geschreven komen sijn ijnehalende also dat die vorss(eijde) Conegunt sijne suster ende ijre (hare) witliche nakomelinge dat leen vurss(eijt) bijner? samelick sculdich sullen sijn te ontfangen van den overste (leenheer) ende dair dan? mede voirt te beleenen Elburch vurss(eijt) ende ijre witlige nakomelinge, also dat die van mit allen ijren te behoeren gelijk halff ilker perthijen ende ijren witliken nakomelingen toebehoeren sal (naderlings? voirwarden dat die vurrss(eijden) Conegunt off ijre nakomelinge die vurss. oeverste leensche were noch ijre helffte den *here tot) Asperen vurss. in ghene wijze verkopen, versetten, veranderen noch in ghene andere hant brengen sullen of (m)agen? dan tot handen Elburch ende ijre nakomelinge vurss. Ende des gelijcks oick Elburch vurss. ijre helffte tot ghenen handen brengen sal, etc.

So die vurss. compromisse, uijtspraike ende scheidinge in allen ende ijetlichen ijren punten beiden parthijen vurss. ende dair to nemelick ijre beider mannen ende mombar Friderich ende Rutger hogeloefft onder swaren pene ende lijfflick to den heiligen gesworen hebbenm te halden vur sich ende ijre nakomelinge ende oick sich verbonden boeven sulke penen off enige parthijen dair ijne voellich? onverbreecklich te halden.

Daer na so hevet Got bevuegt dat die vurss. Conegunt van leven ter doet is komen ende eenen wotligen son van Friderich ijren man achtergelaten hevet die to den erfleen Asperen vurss. alleen een recht erve ende volger was ende sculdich dat leen an den oeversten leenheer to ontfangen unde Elborch vurss. daer mede te beleenen na ijnehalt der uijtspraike ende scheidinge vurss. So hevet doch boeven sulke vergangebeb saken vurss. die vurss. Friderich mit sijre dochter die oick van Conegunt sijre hujsfrouwen achtergelaten was, die doch to den leen in leven ijrss broeders ghene navolgersche en was dat oeverste leensche were mit der vurss. helfte Asperen tot vremden handen bracht mit namen an Arnt Gijsbertsz. Pietken son, die to mael dair to een vremde ende geen navolger was dair an Frederich sijne dochter bestaidt (besteed?) hadde. Ende hevet die vurss. Friderich oick vur sulcke leen ende helfte der herlickeheit als t overbrengen van Gijsbert Pietke unde sijnen soen een grote summe van vele dusent gulden ontfangen, off sich laten der verwissen (of verwijzen) als man seght. Dair mede die vurss. Elburch ende ijre man sich beclagen groetlich verkort to sijn tegen sulke uijtsprake ende scheidinge vurss. ongeboirlich ende to onrecht in den dat anderen sulke veranderinge die leensche were uijt ijren geslechte ende an ongelijke ende mijnre lude van stair ende genouert queme dan die van Asperen sijn dat nijet sonder beswernisse Elburchs ende ijre erven weer sulken vremden ende ongeliken ijre eijde ende dienst te doen gelijk den van Asperen ende oick sunderlinge in den dat die soen die dat leen ontfangen solde als een recht navolger unde hij voirt dair mede belenen ende nijet die dochter der leenscher were, daer mede ontweldicht wert soilde sulke veranderinge vursseijt macht hebben, ende dat daer om die soen soverre hie dat belieft hedde in sulke pene des compromiss gevallen wert? gelijk Friderich sijnen vader die die vurss. veranderinge

gedaen hevet ende oick sunderlinge verkort wert in der ander helfte van Asperen die die vurs. Fridericj tot vremden handen vurs, also gebracht hedde, die (daer? ommer?) vur sulke ontfangen summe van gelde overmidts die gene die sulk gelt uijtgegeven hadden, Elburch vurs. ende den rechten nakomelingen ontweidiget ende vur onthalden bleven na dode Frederichs dochter vursseijt, die doch te mael sonder? ijre vader geen recht die helft der heerlicheijt t overbrengen gehadten hebben als vursseijt is, als wael kundich is. Ende mejnen daer om die vurs. Elburch ende Rutger ijre man dat van rechts wegen ende na inhalt des compromiss, uijtsprake unde scheidinge vurs. die vurs. Frederick ende sijn soen sculdich sijn sulke verbrenging ende ongeboirlike veranderinge aff to stellen ende die leensche were ende helfte de heerlicheit to komen ende bliven laten sij voirt to belenen ende an ijren rechten onverkort te laten bliven na inhalt derselver compromiss, uijtsprake ende scheidinge. Ende oick voir schuldich te sijn den vurs. Elburch ende Rutger to voldoen van de penen des compromiss vurs. sovele die vurs. Elburch ende ijre nakomelinge die antreffende is dair ijne si jijen? overmids verkortingen vurs. gevallen sijn als die vurs. Elburch ende Rutgher den rechten wael getruwen dat zich na vurs. vergangen saken to rechte heisch ende geboire.

Op wilke vurs. saiken gebraigt wordt in den rechten, ten ijrsten. Off Elburch vurs. ende ijre erven tegen Frederick ende sijnen soen rechte anspraken ende vorderinge hebben sulke veranderinge aff te stellen ende oick to der penen .

Item ten anderen male wair vur van wen Elburch ijre leen sculdich sij te ontfangen die wile die veranderinge also verhalten ende nijet affgedain en wurdt.

Op sulke vraigen des rechten op dar ijrste punte is te weten, dat Friderch vur sich ende sijn soen a(l)s een navolger sijnre moder van der dat leen ende helfte der heerlicheit in maecten sij dat hadde an jen komen (inkomen) is sculdich sijn to halden alle ende ijecklich punte des compromiss ende uijtspraicke. So Friderick ende sijne hujsfrouwe des soens moder die hogeloefft ende gesworen hebben te halden. Dit wirt bewijst in den rechten beiden geistlich ende wtlich.

N.B. Hierna volgen enige rechtsoverwegingen in het Latijn welke ik slechts gedeeltelijk correct zal kunnen weergeven. L = licet: het is toegestaan. C de pactibus. L pactum quoniam? bona fide. R.L. transproponas; de colla.l. pactum quoniam dotali; ij de pactibus liber vj. Et quo ad obligatorum filij ex successorum nostris? proverba? a ??? xl si interpellatus et ab altarum. ff de arbitribus; c si de arbi; ibi plene per dot.

Item so is to verstain na inhalt des uijtsprake eene gelegenheit der veranderingen, so die overmids Friderick alleijn off mit Volbort? Volbert) sijns soens an Arnt bracht ende geschiet is bujten willen Elburgen vurs. dat sulke veranderinge in den rechten onmechtich ende tegen inhalt des compromiss ende uijtspraicke geschiet is ende gheen bestant hebben off behalden sal funden, overmids Friderick ende sijnen soen affgestalt sal werden van recht ende van macht des compromiss(es) ende uijtspraick vurs. ende sullen nochtan oick to der penen sijn behaft wilcke recht vurs. bewijst wirt overmids punten des compromiss ende uijtspraicks ende mit beschreven recht ende redene hier na geschreven.

Ten ijrsten dat die verbrenging vurs. ongebuerlich is, wirt bewijst mit eijnen punte besunder in den uijtsprake clairliken begrepen inhoudende dat dat leen an Conegunden witligen erven bliven ende tot ghenen anderen handen bracht noch verpant solde noch en moicht werden in ghene wijs dan off der witlicher navolger gebreke weer? a(l)sdan? alleen dat leen an Elburch ende ijre erven to komen laten. Sulke punt overtreden is overmits sulke verbrengenge vurs. want overmits die dat leen ende helfte (der) heerlicheijt? Elburch erfflich ontsirret wurde (betekent waarschijnlijk dat Elburch daarvan erfelijk was beroofd), off bliven mochte, off te mijnsten vur sulke somme gelts verpant bleven bujten wille ende consent Elburg vurs., ende is daer om in den rechten sulke veranderinge unmechtich ende ongebuerlich ende sal (noch) en mach der vurs. Elburg dair an nijet hinderen, noch die veranderinge mechtich maken, dat dese verbrenging overmits den leenheren bewillicht is, want sulke bujten consent Elburg(is) unmechtich was.

Dit wordt cleirliken bewijst in den rechten "per textum, sub ti? de aliena seu etc. (deze Latijnse tekst moet ik achterwege laten). Item wordt sulke recht vurs. bewijst, want die veranderinge geschiet is an eijne vremde hant bujten den geslechte van Asperen ende van mijnre geburt ende stair dat na inhalt des uijtspraicke nijet sijn en solde, ende oick in den rechten bujten Elburg(is) wille nijet sijn en mochte: weer Latijnse tekst Ende we sulk der vurs. elburge ende ijren erven ijte leen tot ontfangen an sulken vremden henden, mijnre van stait ende geburt, ende den to eijden ende to dienst verbonden to sijn van rechte bujten ijren willen unmechtich a(l)s versseijt is. Ende besunder angesien dat dat leen ende heerlicheit tot hinder Elburg(is) vurs. so hoghe verpant ende versat bliven solde

tegen overdrach ende uijtsprake vurs. ende oick tegen beschreven recht: weer Latijn: derde capitulum hac edictali lege sub ti de prohi etc. Item is te verstain dat na dien? in den uijtsprake verbontlich uijtgespraken is dat leen to blijven an Conegunden wtligen erven ende dan na des leens in bescreven leenrecht der soen ende nijet die dochter die wijle der soen levede, een wtligh navolger is. Dat sulke verbrengeinge unmechtich were, hadden der vader ende der soen sunder enige verpandinge off summe gelts dair vur to ontfangen, der dochter sulk updracht ende verbrengeinge gedaen: volgt weer Latijn etc. Want in den rechten ende na inhalt des uijtspraichs die dochter in leven ijrss broders buijten wille Elburg(is) nijet koigen? mochte, want ijre mitliger ende geburlicher is ijre leen to ontfangen van den rechten manskunne dan van vrouwen in leven der manskunne dair van sij vorder verantwoord ende beschirmet mochte werden, dit wordt oick bewijst in vele punten des rechten, gevolgd door Latijn.

Overmids wilke vurs. recht ende reden so die up ijrste vraige in dem rechten zijn vercleert volgt een antwoord up die ander vraige, mit namen wair ende van wem Elburch ijre leen sculdich sij to ontfangen die wijle die veranderinge so verhalten ende nijet affgedaein en wurdt. Dair up is tot verstain, in dem dat Elburch ijre leen van macht der veranderingen, off wael die mitwillen des leenheren geschiet wert (of ware), nijet sculdich en is tot ontfangen van Arnt Pietk(en) vurs., want as vurs. is sulke veranderinge buijten wille Elburg vurs. unmechtich is an den rechten a(l)s clerliken bewijst is mit recht so dat vur geschreven stait: volgt weer Latijn en een gat in de tekst: uijtsprake verbuntlich met geschreven is dat to blijven ende dat to ontfangen van den wtligen erven Conegunden vurs. ende an nijemans anders komen te laten.

Voirt is to verstain dat Elburch ijre leen sal ende mach gesijnnen an Friderichs soen als eijnen wtligen navolger Conegunt sijre moider der na ijnnehalt des uijtspraichs overmids sich selven sculdich is dat leen an den oversten heren to ontfangen ende sij da vort to beleenen. Ende off der soen des leens vur sich also nijet ontfangen hedde off uijt sijre macht gestalt hedde, dat hie sij nijet belenen woude off konde dami sij verwaert wert, so dat oick geschiet is as in den vurs. punte geschreven stait, sulke gebreck ende wigeringe des soens vurs. maket den soen broeckich ende vollich tot penen ende hoeftsake vurs., ende sal a(l)sdan Elburch moegen to recht ijre leen gesijnnen ende ontfangen an den oversten leenhere ende nijemand anders, bis solange die leensche were weder tot handen des soens vurs. geworven ende gebracht wert. Sulk is oick van sich selve in redene wael to verstain, want na dem dat besete Aernd Pietke unmechtich is ende Frederichs soen des leens quijt is, ende Elburch van der twijer ghenen ijre leen geburlich noch nutslich ontfangen sal off mach ende doch want dat een leen is ontfangen moit, dat dan die beleninge geburlich is to ontfangen an den oversten leenheer, dat wordt oick in den rechten bewijst: volgt weer Latijn. Ende wordt oick dit bewijst want Friderichs soen sijn recht hevet opgegeven in des heren hant tot behueff Arndts Pietken.

Sulke opdracht howale die tegen den uijtsprake ende Elburge in den rechten unschedelich is, nochtans o is die macht des leens an den heeren komen, dair van so lange der soen levert Elburch ijre beleninge ontfangen sal: volgt weer Latijn. Ende want sulke vorder verbrengeinge die van dem leenheren overmids gesijnnen Friderichs ende sijns soens an Arnt Pietke gedain is, unmechtich is tegen willen Elburg(is) vursseijt an vurs. is, in texten de alie seu.. So is van recht dat leen bleeven an den heren, van dem Elburch sculdich is ijre dei lto ontfangen diewille die soen noch levendich is ende die leensche were an ijem nijet weder komen off geworven is.